

Obszary Natura 2000

Przyroda w Europie jest szczególnie narażona na zagrożenia ze względu na zwiększającą się presję na terenach dotychczas niezabudowanych, intensyfikację rolnictwa, rozbudowę infrastruktury czy rozwój przemysłu. W obliczu takich zagrożeń dostrzeżono konieczność wzmocnienia ochrony prawnej zasobów środowiskowych. Rozwój idei ochrony przyrody postępował w poszczególnych krajach w zróżnicowanym tempie. Proces integracji europejskiej ułatwił podjęcie i koordynację działań na rzecz spójnej ochrony dziedzictwa przyrodniczego w skali niemal całego kontynentu.

Obszary Natura 2000 są wyznaczane w celu ochrony określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Powstanie sieci Natura 2000, która jest światowym ewenementem w zakresie międzynarodowej, obszarowej ochrony przyrody potwierdza, że ochrona zagrożonej różnorodności biologicznej Europy jest jednym z priorytetów działalności Unii Europejskiej.

Geneza tworzenia obszarów Natura 2000

Kluczową kwestią w aspekcie wysiłków różnych krajów europejskich na rzecz ochrony przyrody stało się stworzenie wspólnych podstaw prawnych. Jednymi z pierwszych aktów tego rodzaju były:

- Konwencja Ramsarska dotycząca ochrony obszarów wodno-błotnych (1971 r.),
- Konwencja Bońska o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (1979 r.),
- Konwencja Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz siedlisk przyrodniczych (1982 r.).

Pierwszym wspólnotowym aktem dotyczącym ochrony przyrody była dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, zwana *dyrektywą ptasią*. Była ona wielokrotnie zmieniana, dlatego też w 2009 r. została zastąpiona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony

dzikiego ptactwa. Zasadnicze cele dyrektywy to ochrona i zachowanie wszystkich gatunków ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim w Unii Europejskiej oraz prawne uregulowanie zasad handlu i pozyskiwania ptaków łownych.

Drugim aktem wspólnotowym jest dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwana *dyrektywą siedliskową*. Celem tej dyrektywy jest ochrona pozostałych gatunków zwierząt (innych niż ptaków), a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Polska podpisując Traktat Ateński 16 kwietnia 2003 r., który stanowi podstawę prawną przystąpienia kraju do Unii Europejskiej, zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium sieci Natura 2000. Przygotowania do wprowadzenia sieci Natura 2000 w Polsce rozpoczęły się już pod koniec lat 90. Zostały wykonane wówczas wstępne analizy zasobów siedlisk i gatunków wymagających ochrony.

Podstawa funkcjonowania

Podstawą funkcjonowania programu Natura 2000 są obecnie dwie unijne dyrektywy tzw. Dyrektywa ptasia i Dyrektywa siedliskowa:

- Dyrektywa ptasia (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa) - określa kryteria do wyznaczania ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem;
- Dyrektywa siedliskowa (dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) - ustala zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Zgodnie z tymi aktami prawnymi każdy kraj członkowski Unii Europejskiej ma obowiązek zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom, wymienionym w załącznikach Dyrektywy siedliskowej i ptasiej, warunki sprzyjające ochronie lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu. Dotyczy to m.in. wyznaczenia i objęcia ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują.

Dyrektywa ptasia: https://natura2000.gdos.gov.pl/files/artykuly/42646/Dyrektywa_Ptasia.pdf

Dyrektywa siedliskowa:

https://natura2000.gdos.gov.pl/files/artykuly/42646/Dyrektywa_Siedliskowa.pdf

Dyrektywy wyznaczają dwa typy obszarów:

- obszary ptasie - formalnie obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO);
- obszary siedliskowe - formalnie obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) / specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Obszary specjalnej ochrony ptaków są wyznaczone do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków. Określone są indywidualnie przez każde państwo, w oparciu o zidentyfikowane kryteria. Komisja Europejska sprawdza czy krajowa sieć obszarów uwzględnia wszystkie istotne ostoje ptaków w danym kraju oraz czy wyznaczone obszary stanowią spójną całość.

W przypadku specjalnych obszarów ochrony siedlisk, każde państwo członkowskie opracowuje i przedstawia Komisji Europejskiej listę leżących na jego terytorium obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym oraz odpowiadających gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywie siedliskowej. Po przedłożeniu listy, obszary są przyporządkowywane regionom biogeograficznym i selekcjonowane, a następnie wartościowane.

Wyznaczanie obszarów Natura 2000

Najważniejszym kryterium wyznaczania obszarów Natura 2000 są wartości przyrodnicze danego terenu. Obszary Natura 2000 wybiera się w celu zapewnienia długoterminowej ochrony gatunków i siedlisk na podstawie dyrektywy ptasiej i siedliskowej.

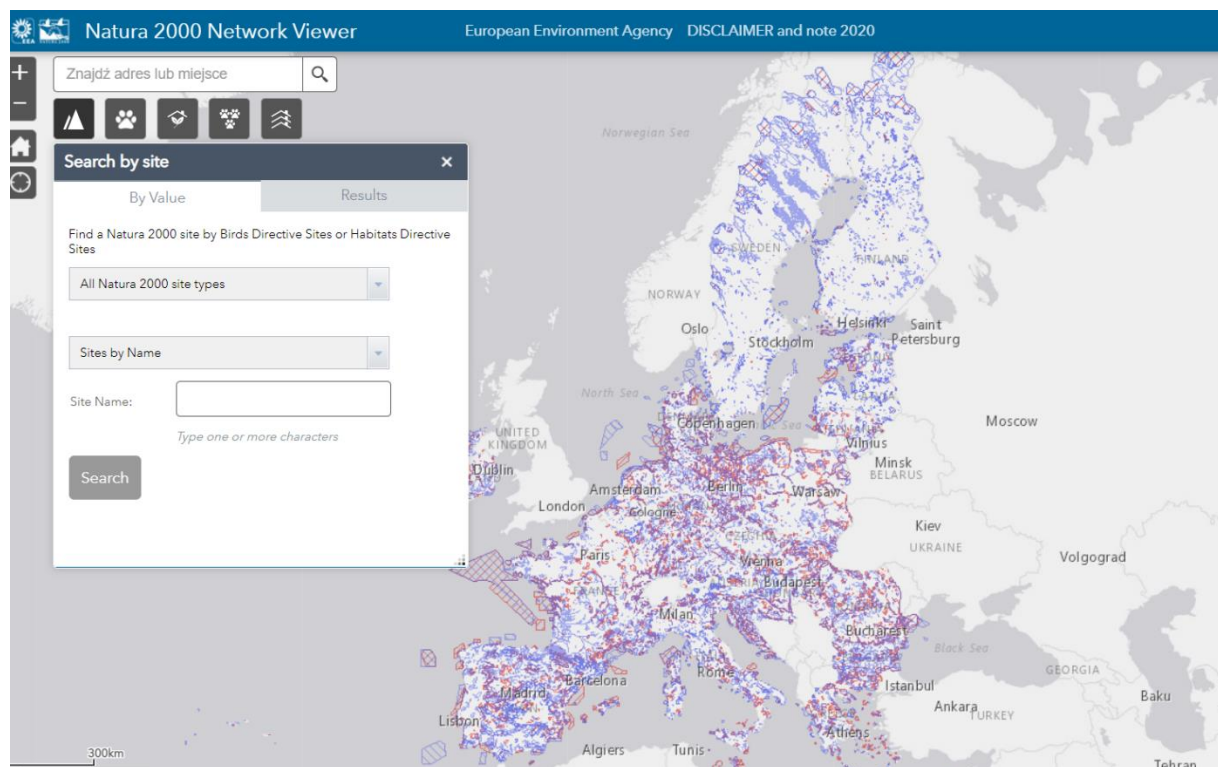
Zgodnie z dyrektywą ptasią państwa członkowskie UE mają obowiązek wyznaczyć „najbardziej odpowiednie obszary”, zarówno pod względem liczby, jak i powierzchni, w celu ochrony gatunków ptaków wymienionych w załączniku I do tej dyrektywy, jak również gatunków wędrownych. Dla każdego obszaru Natura 2000 opracowana jest dokumentacja, która składa się ze Standardowego Formularza Danych (Standard Data Form - SDF) oraz mapy cyfrowej w postaci wektorowej. Obszary są wybierane i proponowane przez państwa członkowskie. Następnie Europejska Agencja Środowiska (EEA) pomaga Komisji Europejskiej przeanalizować wnioski dotyczące obszarów i ocenić stopień, w jakim proponowane obszary przyczyniają się do stanu ochrony każdego typu siedliska i gatunków na poziomie biogeograficznym. Jeżeli obszary proponowane na podstawie dyrektywy siedliskowej uzna się za odpowiednie, Komisja przyjmuje listę obszarów, a państwa członkowskie muszą jak najszybciej – najpóźniej w ciągu pięciu lat – wyznaczyć je jako specjalne obszary ochrony (SOO). Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami ochrony przyrody.

Obszary Natura 2000 w krajach UE

Regularnie aktualizowane informacje o liczbie obszarów i wielkości powierzchni objętych siecią w każdym państwie i na poziomie UE znajdują się w Barometrze Natura 2000 (https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm)

Internetowym narzędziem umożliwiającym użytkownikowi zlokalizowanie i analizę każdego obszaru Natura 2000 w UE za naciśnięciem jednego przycisku jest przeglądarka internetowa Natura 2000 → <https://natura2000.eea.europa.eu/>. Użytkownik może wyszukać każdy obszar w dowolnym miejscu UE oraz uzyskać o nim informacje. Dzięki dużej skali map granice obszarów oraz najważniejsze cechy krajobrazu są dobrze widoczne.

Przeglądarka Natura 2000 zapewnia również dostęp do standardowego formularza danych dołączonego do każdego obszaru. Standardowy formularz danych zawiera ewidencję gatunków i typów siedlisk o znaczeniu dla UE, na potrzeby których wyznaczono dany obszar, a także szacowaną liczebność populacji tych gatunków oraz poziom ochrony na tym obszarze w chwili jego wyznaczenia.

Obszarów Natura 2000 w Polsce także znaleźć w wyszukiwarce oraz na interaktywnej mapie.

Interaktywna mapa obszarów Natura 2000 → <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Wyszukiwarka obszarów Natura 2000 w Polsce

→ <https://natura2000.gdos.gov.pl/wyszukiwarka-n2k>

Wyszukiwarka obszarów Natura 2000

Jak korzystać z wyszukiwarki? - [Instrukcja obsługi](#).

Wybierz filtr

Nazwa lub kod + Słowo kluczowe + Podział administracyjny + Siedliska + Gatunki + Inne + Wyczyść filtr

Wyniki wyszukiwania

Pokaż 10 elementów na stronie

Nazwa Kod Akcje

Brak danych

Finansowanie sieci Natura 2000

Jako ogólnounijna, sieć Natura 2000 opiera się na zasadzie solidarności między państwami członkowskimi. Jest ona istotnym wspólnym zasobem stanowiącym źródło wielu korzyści dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej. Stanowi jednak również wspólny obowiązek wymagający dostatecznych inwestycji finansowych, aby mogła w pełni funkcjonować.

BIULETYN 5/2021 wrzesień 2021r.

EUROPE DIRECT Poznań
przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

Odpowiedzialność za finansowanie obszarów Natura 2000 spoczywa głównie na państwach członkowskich. Jednak w dyrektywie siedliskowej wskazano potrzebę wsparcia na poziomie UE na rzecz zarządzania siecią Natura 2000. Dzięki takiemu podejściu zarządzanie obszarami Natura 2000 staje się częścią szerszej polityki UE w zakresie gospodarowania gruntami, a także umożliwia państwom członkowskim określanie priorytetów i opracowywanie kierunków polityki i środków odzwierciedlających ich krajowe i regionalne uwarunkowania.

Istnieje szereg możliwości finansowania dostępnych w ramach funduszy UE, ale od organów państwa członkowskiego zależy, czy i w jaki sposób możliwości te są udostępniane w poszczególnych regionach.

Źródła:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_pl.htm

<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

<https://www.gov.pl/web/gdos/natura-2001>

https://natura2000.gdos.gov.pl/files/artykuly/42646/Dyrektywa_Ptasia.pdf

https://natura2000.gdos.gov.pl/files/artykuly/42646/Dyrektywa_Siedliskowa.pdf

<https://natura2000.gdos.gov.pl/wyszukiwarka-n2k>

<https://natura2000.gdos.gov.pl/natura-2000-w-europie>

<https://natura2000.gdos.gov.pl/wytyczne-i-poradniki>

Przygotował:

EUROPE DIRECT Poznań

przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

al. Niepodległości 2, 61-874 Poznań

tel. 61 8521670,

e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl, www.europe-direct.poznan.pl

**Współfinansowane przez
Unię Europejską**